

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Павличенко М.М.,

студент 4 курсу факультету міжнародних

Науковий керівник: Цалан М.І.,

*викладач кафедри міжнародних економічних відносин
факультету міжнародних відносин*

Інститут економіки та міжнародних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

(м. Ужгород, Україна)

This article defines the main problems of the classic system of education in universities of Ukraine, which lead to the lack of professional skills and knowledge of the university graduates, and also defines the possible ways to solve these problems.

Постановка проблеми. У становленні та розвитку кожної особистості важливу роль відіграє освіта, а особливо вища. Від цього в подальшому залежить розвиток окремої держави та загалом – глобальний розвиток всього людства. Щоб забезпечити майбутнє нашому і наступним поколінням, одним із важливих завдань є розвиток саме системи освіти. Це означає не тільки збільшення кількості людей, які отримують вищу освіту, але і підвищення її якості.

На даний момент в Україні налічується близько 350 ВНЗ третього та четвертого рівнів акредитації. При цьому в 1990–1991 навчальному році функціонувало 149 вищих навчальних закладів [4, с.19]. Таким чином, кількість вузів збільшилася більш ніж удвічі. З одного боку, можна стверджувати, що система освіти України розвивається шаленими темпами, враховуючи те, що вона належить до основних напрямів державної політики України. Але, на жаль, робити висновок про блискавичний розвиток вищої освіти в Україні лише за рахунок даних про збільшення кількості вищих навчальних закладів передчасно, оскільки в переважній більшості в цих вузах використовуються класичні методи викладання, які не завжди найефективніші і часто піддаються критиці.

Оскільки світ не стоїть на місці і все розвивається, то і система вищої освіти, методи викладання також повинні змінюватись. Саме тому питання удосконалення системи вищої освіти в Україні є особливо актуальним сьогодні. Україна має реальні перспективи стати однією з провідних європейських держав в галузі вищої освіти з найбільшою кількістю професіоналів.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Основні питання педагогічної інноватики в системі вищої освіти досліджували Т.О. Руденко, М. Урядова, С. Соболева, С.Беляков, Н.Ковалева, Н.Комков, Ю.Краснов, Г.Кулакін, В.Мамаєв, Є.Нечаєва, Н.Савченко, А.Хуторський та ін.

У наш час майже у всіх галузях освіти, техніки, науки йдеться про впровадження нових ідей, інноваційних методів. Поняття «інновація» визначають у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні інновація отожднюється з новою технікою, новими технологіями. У широкому розумінні інновація – це ідея, яка може принести користь [1, с.219].

Закон України «Про інноваційну діяльність» трактує інновації як новостворені конкурентоспроможні технології, продукції або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери. Інновації в сфері освіти також відносять до інноваційної діяльності [2].

Метою статті є аналіз недоліків традиційної системи вищої освіти в Україні, розгляд можливих шляхів її удосконалення та підвищення зацікавленості студентів у тому, щоб навчатись та проявляти ініціативу, підвищуючи рівень свого професіоналізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес інноваційного розвитку виступає основою забезпечення динаміки будь-якого процесу, в тому числі і в системі вищої освіти. Вирішального значення це набуває в період, коли адаптивність системних трансформацій викликає необхідність якісних змін у системі управління освітою. Інноваційність або інноваційна здатність системи вищої освіти з точки зору адаптивності до змін характеризує, з одного боку, зміст трансформацій, що відбуваються, а з іншого – визначає спрямованість інноваційного розвитку [3, с.170].

З огляду на таке розуміння, можна окреслити основні характеристики інноватики в системі вищої освіти:

- керований процес створення, сприйняття, оцінки, засвоєння та застосування науково-педагогічних нововведень;
- можливість вивчати процес оновлення педагогічної діяльності, його принципи, закономірності, методи та засоби;
- здійснення цілеспрямованих змін, що привносять в наукове середовище стабілізаційні елементи (нововведення) та поліпшують зміст і системні характеристики окремих частин навчального процесу та його компонентів;
- можливість виробити ефективні (ідеальні) методики засвоєння нововведень на всіх етапах навчального процесу та здійснити творче переосмислення існуючих методик;
- можливість розробляти технології професійної підготовки та відбору науково-педагогічних працівників;
- забезпечення професійно-особистісного саморозвитку [4, с.23].

Метою інноватики в системі вищої освіти є вироблення механізмів оновлення навчального процесу відповідно до потреб сучасності.

Можна виділити шість головних характеристик, які варто змінити з метою поліпшення методів навчання у вищому начальному закладі, що показано у Таблиці 1.

При традиційній системі освіти головним завданням є засвоїти певний матеріал. Вважаємо, що для студента важливішим є отримати вміння і навички самостійно навчатись, тобто самим підшукувати необхідну їм інформацію, навчитись робити висновки з проаналізованого матеріалу.

Наразі у системі освіти роль студента, зазвичай, пасивна. Його головним завданням є запам'ятовування поданого йому матеріалу та його відтворення. При інноваційній системі головним є активне залучення студента до процесу навчання. Студенти повинні доповнювати один одного в навчальному процесі, вчитись від колег, брати активну участь у дослідженнях, самим знаходити відповіді на запитання.

**Порівняльний аналіз характеристик методів навчання
у вищих навчальних закладах ***

№ п/п	Характеристика	Традиційна система освіти	Інноваційна система освіти
1.	Цільовий акцент	Головне завдання студента – засвоєння встановленого обсягу матеріалу	Головне завдання студента – навчитись аналізувати новий матеріал і робити відповідні висновки
2.	Роль студента	Пасивна роль	Активна роль
3.	Роль викладача	Провідна особа	Допомагає процесу
4.	Форми подання матеріалу	Знання подається в готовому вигляді	Активний аналіз інформації студентами
5.	Використання знань	Використання знань заради отримання оцінки	Практичне використання знань
6.	Форма навчальної діяльності, що переважає	Лекції	Практичні, групові ігри

*Сформовано автором на основі джерела [1, с.314]

При традиційній системі викладач виступає джерелом знань. Він є провідною особою при проведенні лекцій. При інноваційній системі викладач займає ледь помітну роль менеджера чи наглядача. Він не автократично домінує у процесі навчання, не надає інформацію, яка є єдино правильною і є обов'язковою до вивчення. Викладач просто контролює процес навчання самих студентів та направляє їх в правильне «русло». При традиційній системі матеріал чи так зване «знання» подається у готовому вигляді, тобто за зразком. Проблема також полягає в тому, що інформація найчастіше передається у вербальній формі. Це ще більше ускладнює процес запам'ятовування інформації. При інноваційному методі викладання процес запам'ятовування інформації перетворюється на активний та динамічний процес, який може набувати вигляду гри чи імітації проблемної ситуації, самостійної роботи з пошуком реальних даних і так далі.

При класичній системі переважають фронтальна (лекційна) та індивідуальна (підготовка до практичних занять) форми навчальної діяльності. При нових методах викладання переважає широке використання колективних і групових форм навчальної роботи [5, с.7].

Варто звернути увагу на відсутність акценту на повноту та обсяг професійних знань, які так високо цінуються при традиційному підході. Очевидно, що сьогодні знання перетворюються з мети освіти на засіб, покликаний навчити людину здобувати освіту і розвиватися протягом усього життя. Для організації такого навчання оптимальним здається спосіб проектування і організації освітнього процесу, при якому:

- основний акцент робиться на організації активних видів пізнавальної діяльності того, кого навчають;
- викладач виступає в ролі педагога-менеджера і режисера навчання;
- той, кого навчають, виступає як суб'єкт діяльності разом з викладачем, а його особистий розвиток виступає як одна з головних освітніх цілей [6, с.120].

З впевненістю можна сказати, що якби в кожному вищому навчальному закладі дотримувались цих вимог, то всі випускники українських вузів були б набагато кращими професіоналами вже тепер.

Варто також пам'ятати, що потрібно постійно слідкувати за інноваціями в галузі освіти, адже новинки в галузі освіти є завжди. Євросоюз приділяє посилену увагу сфері освіти і особливо вищій. Так, зокрема, у Стратегії розвитку Європи до 2020 року (Europe 2020 Strategy) освіта офіційно визначається як ключова сфера, в яку необхідно інвестувати. Інтелектуальне зростання пов'язане зі зростанням економічним та інклюзивним. Саме тому у новій Стратегії ЄС значна увага приділена підвищенню якості та мобільності освіти та набуттю нових навичок, яких потребує сучасний ринок праці. Освітні інститути наразі постали перед викликами глобалізації, саме тому сьогодні питання реформування вищої освіти, як ніколи, стоїть у центрі політичної уваги. Вища освіта не є спільною політикою на зразок сільського господарства та більшою мірою впорядковується на рівні країн-членів ЄС. Незважаючи на це, такі важливі освітні ініціативи та програми Євросоюзу, як Програма ім. Жана Моне, Erasmus Mundus, Tempus, що поширюються не тільки на країни Європейського Союзу, але й поза його межами, роблять освіту частиною зовнішньої політики ЄС.

Україні слід завжди слідкувати за новинками та йти в ногу з часом у сфері освіти.

Висновки. Сьогодні методи викладання у вищих навчальних закладах України не є високоефективними. Але проблема полягає не лише та не в першу чергу у відсутності інноваційної техніки та коштів. Найголовніша проблема у традиційних методах передачі інформації студентам. Більша частина інформації носить суто теоретичний характер і насправді відірвана від практики. Тому найважливіше завдання університетів – надавати студентам практичні знання, формувати професійні навички, які зроблять з них професіоналів у своїй галузі.

Цього ми можемо навчитись у країн Євросоюзу, а особливо у Німеччини. Саме в Німеччині головним принципом вищої освіти є надання студентам суто практичних знань, і лише тих, які їм знадобляться у професійній діяльності. Це значить, що після завершення навчання в університетах Німеччини студенти одразу можуть приступати до повноцінного виконання своїх професійних обов'язків без проходження якої-небудь практики. Адже всі професійні знання вони вже отримали за час навчання в університеті. Україні слід імплементувати досвід інших країн в навчальний процес для удосконалення системи вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» (№ 40-IV від 04.07.2002 року) [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Горник В. Концепція та система управління інноваційним розвитком промисловості України / В. Горник // Вісник НАДУ. – 2004. – № 4. – С. 168–174.
4. Бакуменко В. Інноваційні фільтри в науковому пізнанні суспільних процесів / В. Бакуменко, О. Руденко // Науковий вісник Академії муніципального управління : Державне управління та місцеве самоврядування. – 2009. – Вип. 2 (8). – С.19-27.
5. Смирнова И.Э. Модели обучения в системе высшего образования // Инновации в образовании. – 2006. – №1. – С.7-9.
6. Нагорний Б.Г. Студентство і сучасність /Б.Г.Нагорний, М.Л.Яковенко, А.В.Яковенко. – К.: Арістей, 2005. – 164с.